

Turkey's Policy Toward Syrian Externally Displaced Populations: Rethinking the Concepts of Refugee and Hospitality

Raheleh Chatrsefid

Ph.D Student, International Relations, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Amir Mohammad
Haji-Yosefi*

Professor, Department of Political Science and International Relations, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Received: 25/Nov/2025

Accepted: 28/Jan/2026

ISSN:2345-6140

eISSN:2476-6208

Introduction

The crisis of Syrian externally displaced populations (EDPs), triggered by the civil war that began in 2011, has displaced more than 14 million Syrians, with Turkey hosting the largest population of Syrian EDPs. The arrival of millions of Syrian EDPs in Turkey has generated far-reaching political and social consequences, making the issue one of the most significant challenges in Turkey's domestic and foreign policy landscape since 2011. From the outset of the crisis, Turkey adopted discursive and legal formulations that diverged from the internationally recognized category of *refugee*, instead framing

* Corresponding Author: am-yousefi@sbu.ac.ir

How to Cite: Chatrsefid, R. & Haji-Yosefi, A. M., (2026), "Turkey's Policy Toward Syrian Externally Displaced Populations: Rethinking the Concepts of Refugee and Hospitality", *Political Strategic Studies*, Vol. 28, No. 56, 241-282.

Doi: [10.22054/QPSS.2026.89916.3717](https://doi.org/10.22054/QPSS.2026.89916.3717).

Syrians as *guests* within a discourse of national hospitality. Although these terms evoke benevolence and moral responsibility, they have been embedded in a political framework marked by conditionality, hierarchy, and state-determined limits.

The current research sought to address the following questions: What are the most significant factors shaping changes in the official labeling of Syrian EDPs in Turkey's governmental approach? And how does this shifting labeling ultimately influence the country's policies toward them? The study is based on the hypothesis that the primary drivers behind changes in the labeling of Syrian EDPs—and, by extension, the shifts in Turkey's policies toward them—are political factors (e.g., nationalism and electoral pressures) and economic factors (e.g., integration challenges and strain on public resources). The analysis focused on how Turkey's approach governs Syrian EDPs through a hospitality narrative that positions them as passive subjects rather than political actors endowed with rights.

Literature Review

A review of existing literature reveals that research on Syrian EDPs in Türkiye has primarily focused on their socioeconomic impact, legal status, security implications, or integration outcomes. However, the political significance of labeling—that is, how the state names, frames, and categorizes EDPs—remains understudied. This study addresses this gap by treating labeling not as a superficial linguistic choice but as an instrument of political action that structures state–EDPs relations and provides discursive justification for policy change. Unlike prior studies that view refugee management primarily through administrative or legal frameworks, the current analysis foregrounds the interplay between terminology, political discourse, and policy orientation.

Materials and Methods

This study applied a qualitative document analysis to examine official terminology and discourse, focusing on how Syrian EDPs were constructed as *guests* through legal, spatial, and discursive practices. This analysis drew on key documents and sources, including the AFAD 2014 report on Syrian guests in Turkey, Turkish legal instruments (e.g., the 2013 Law on Foreigners and International Protection and the 2014 Temporary Protection Regulation), media discourse, and international reports published by the World Bank and the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Moreover, the study relied on Derrida's reflections on hospitality to examine how shifts in terminology could correspond to broader changes in the political landscape, economic conditions, and electoral incentives.

Results and Discussion

The findings demonstrate how Turkey's policies have effectively depoliticized displacement, thereby limiting the rights of Syrian EDPs and normalizing their marginalization. Initially, the state's terminology—specifically the pervasive use of *guests*—served several political functions. It legitimized the open-door policy, constructed a narrative of moral obligation, and positioned Turkey as a humanitarian actor within regional politics. However, as the economic situation deteriorated, public discontent mounted, and political competition intensified, the state's terminology and discursive approach underwent a significant transformation. The representation of Syrian EDPs shifted from that of morally deserving guests to individuals perceived as contributors to rising unemployment, strains on municipal services, and broader social tensions. This discursive shift aligned with substantive policy measures, including more restrictive mobility regulations, tightened residency controls, limited access to labor market, and a growing emphasis on voluntary return.

According to the findings, nationalism and electoral dynamics are pivotal to understanding such a discursive transformation. Political parties increasingly instrumentalized the discourse surrounding Syrians in electoral campaigns, thereby heightening public anxieties and framing Syrian EDPs as a burden. Concurrently, economic factors played a decisive role in reshaping public opinion and justifying more restrictive policy shifts. The evolution of temporary protection policy is particularly illustrative here. While initially framed as a humanitarian mechanism, it has increasingly functioned as a tool for enhanced state control, selective access to rights, and the facilitation of return. Theoretically speaking, Derrida's analysis of hospitality distinguishes between the ideal of unconditional openness and the reality of conditional acceptance shaped by rules, laws, and political interests. Turkey's approach to Syrian EDPs aligns more closely with Derrida's notion of conditional hospitality. The initial discourse of generosity and moral responsibility did not signify unlimited acceptance; rather, it reflected a political strategy that preserved the state's authority to define and redefine refugee status. The language of hospitality allowed the state to maintain symbolic control while framing its policies as morally grounded.

Conclusion

This study concludes that shifts in Turkey's refugee policy cannot be fully understood without considering the role of language, terminology, and political discourse in shaping state actions. The evolution of labels—ranging from *guests* to categories associated with burden and pressure—reflects underlying political and economic shifts and directly informs policy orientation. The findings helped confirm the hypothesis that political and economic factors influence the development of Turkey's approach to Syrian EDPs. Furthermore, the study emphasized the critical importance of incorporating discursive analysis into future research on refugee policy, as the

language employed by the state is not merely descriptive but constitutive of policy outcomes.

Keywords: Syrian EDPs, Turkey, Refugee Policy, Hospitality, Derrida, Temporary Protection

سیاست ترکیه در قبال آوارگان سوری: بازاندیشی مفهوم پناهندگی و مهمان‌نوازی

دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

راحله چترسفيد

استاد گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل دانشگاه شهید بهشتی،
تهران، ایران

امیر محمد حاجی یوسفی *

چکیده

بحران سوریه یکی از بزرگ‌ترین موج‌های دیاسپورا در دهه‌های اخیر را رقم زده است. ترکیه از ابتدای بحران، چند میلیون آواره سوری را در خاک خود پذیرفت اما از اصطلاح «مهمان» به جای «پناهنده» برای توصیف این گروه استفاده و وضعیت آنان را در قالب «حمایت موقت» تعریف کرد. این نام‌گذاری با وجود عضویت ترکیه در کنوانسیون ۱۹۵۱ و پروتکل ۱۹۶۷، یک تناقض مفهومی و حقوقی میان تعهدات بین‌المللی و سیاست‌های داخلی ایجاد کرده است. این پژوهش با اتخاذ رویکردی انتقادی و با تکیه بر مفهوم مهمان‌نوازی ژاک دریدا، به تحلیل چرایی تغییر رویکرد و نامگذاری آوارگان سوری در اسناد و گفتمان رسمی ترکیه پرداخته است. این پژوهش نشان می‌دهد که عوامل سیاسی و اقتصادی، مهم‌ترین محرک‌های این تغییر رویکرد تلقی می‌شوند. یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که استفاده از مفهوم مهمان، ابزاری سیاسی برای دور زدن تعهدات حقوقی، مدیریت افکار عمومی و حفظ انعطاف دولت در تعیین سیاست بازگشت بوده و در نهایت با تغییرات سیاسی داخلی ترکیه، به سمت محدودسازی حقوق آوارگان و تأکید بر بازگشت آنان حرکت کرده است. این پژوهش نشان می‌دهد که نام‌گذاری صرفاً یک امر زبانی نیست، بلکه بخشی از سازوکار قدرت در مدیریت دیاسپورا و کنترل «دیگری» در نظام دولت - ملت معاصر است.

واژگان کلیدی: آوارگان سوری، ترکیه، ژاک دریدا، سیاست پناهندگی، مهمان‌نوازی.

مقدمه

تاریخ روابط بین‌الملل همواره شاهد جنگ، منازعه و بحران در نقاط مختلف جهان بوده است. علی‌رغم آنکه به نظر می‌رسد جهان در قرن بیست و یکم از وقوع دو جنگ ویرانگر درس گرفته اما همچنان برخی از نقاط مهم جهان درگیر جنگ داخلی، بحران و منازعه در سطوح مختلف بوده‌اند. یکی از ملموس‌ترین نتایج این جنگ‌ها، بروز پدیده دیاسپورا است. اگرچه قدمت پدیده دیاسپورا به قرن حاضر بر نمی‌گردد و تاریخ شاهد آوارگی گروه‌های بسیاری در نقاط مختلف دنیا در اثر حوادث مختلفی بوده اما توجه جدی به این موضوع تنها طی دو دهه اخیر صورت گرفته است. بحران سوریه که از سال ۲۰۱۱ آغاز شد، یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های انسانی قرن بیست و یکم به شمار می‌رود که آوارگی میلیون‌ها نفر از پیامدهای آن بوده است. بر اساس آمار کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد، بیش از ۱۴ میلیون سوری از خانه‌های خود آواره شده‌اند و حدود ۵.۵ میلیون نفر از آنان در کشورهای همسایه از جمله ترکیه پناه گرفته‌اند (UNHCR, 2023: 7).

نقش دولت ترکیه در بحران سوریه و بعداً در بحران آوارگان سوری یکی از بحث‌برانگیزترین مسائلی است که نیازمند موشکافی و فهم دقیق است. آنچه که ترکیه را در مقایسه با سایر کشورهای میزبان متمایز می‌کند، نقشی است که این بازیگر در تحولات سال ۲۰۱۱ سوریه ایفا نمود. به نظر می‌رسد که با روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه، روابط آنکارا-دمشق وارد فصل تازه‌ای شده است که نوید تحولات مثبت میان این دو بازیگر را می‌داد. اما تحولات داخلی کشورهای عربی که دامنه آن به سوریه نیز کشیده شد، خیلی زود مهر پایانی بر روابط حسنه ترکیه و سوریه زد. در ابتدای بحران سوریه، لحن مقامات آنکارا در قبال رژیم اسد نصیحت‌گونه بوده و آنان خواستار انجام اصلاحات دولت و برآورده شدن مطالبات مردم سوریه شدند. اما طولی نکشید که روابط به‌طور کامل خصمانه شده و ترکیه به‌طور علنی از تغییر رژیم در سوریه حمایت کرد. اوج اقدامات ترکیه آنجایی بود که به هزاران آواره سوری اجازه داد وارد ترکیه شوند و علاوه بر آن به مخالفان دولت اسد اجازه داد در آنتالیا و استانبول چندین نشست برگزار کنند. ترکیه

صراحتاً اعلام کرد که مسئله سوریه مربوط به سیاست خارجی نیست، بلکه در سطح داخلی ترکیه مطرح است (موسوی شفقانی و زمردی انباجی، ۱۳۹۶: ۱۶۱-۱۵۹).

این سلسله تحولات حاکی از آن است که ترکیه نقشی کلیدی هم در بحران سوریه داشته و هم در بحران آوارگان سوری. جایی که این دولت در تقابل کامل با دمشق اعلام کرد درهای خویش را به روی آوارگان گشوده است. اما با تداوم جنگ در سوریه و پیچیدگی بحران، رویکرد کشور ترکیه در قبال آوارگان سوری نیز با گذشت زمان دچار یک تحول اساسی شد، به گونه‌ای که مقامات ترکیه بارها خواستار بازگشت این گروه به کشورشان شدند و دولت ترکیه در جهت رسیدن به این هدف به دنبال تأسیس مناطق امن در شمال سوریه بود تا امکان بازگشت آوارگان سوری به سوریه را فراهم کند.

هدف این پژوهش بررسی چرایی تحول اساسی در رویکرد ترکیه در قبال آوارگان سوری است. برای نیل به این هدف به یکی از بحث‌برانگیزترین مسائلی که در ارتباط با آوارگان سوری در ترکیه وجود دارد یعنی نحوه نام‌گذاری این گروه توسط مقامات و رسانه‌های رسمی این کشور پرداخته می‌شود. اطلاق عنوان مهمان برای این گروه به وضوح در گزارش ۱۵۰ صفحه‌ای سازمان مدیریت بحران و وضعیت‌های اضطراری ترکیه^۱ که در اواخر سال ۲۰۱۴ منتشر شد، دیده می‌شود (AFAD, 2014). در این گزارش که با عنوان مهمانان سوری در ترکیه منتشر گردید، حتی یک مرتبه از اصطلاح «پناهنده» استفاده نشده است مگر در زمینه ارجاع به آژانس پناهندگان سازمان ملل متحد. با وجود تصویب قانون حمایت موقت در سال ۲۰۱۴، همچنان وضعیت حقوقی پناهندگان سوری در ترکیه در ابهام قرار دارد (Republic of Turkey, Official Gazette, 2014).

این رویکرد دولت ترکیه به مسأله آوارگان سوری و نحوه نام‌گذاری در حالی است که کنوانسیون ۱۹۵۱ مربوط به وضعیت پناهندگان را امضا کرده است. اما نکته قابل توجه این است که ترکیه با طرح موضوع محدودیت جغرافیایی، این پذیرش را تنها شامل پناهندگانی می‌داند که از اروپا وارد این کشور می‌شوند. در واقع ترکیه در میان ۱۴۸ کشور

1. AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)

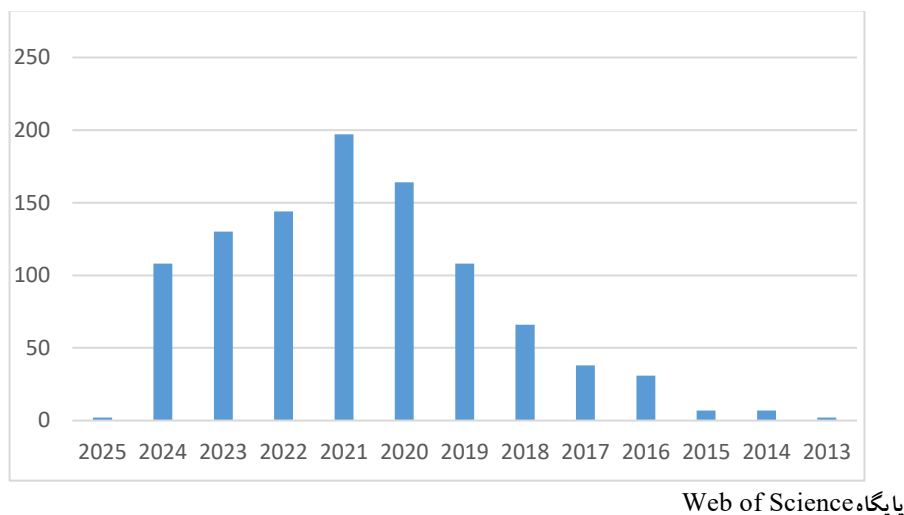
عضو کنوانسیون ۱۹۵۱، از محدود کشورهایی است که افراد غیراروپایی را به عنوان پناهنده نمی‌پذیرد (Abdelaaty, 2021: 2827).

این وضعیت حاکی از وجود یک تناقض است؛ تناقض میان تعاریف و مفاهیم موجود در خصوص پناهنده و مهمان و واقعیت وضعیت موجود سوری‌ها در ترکیه. بر این اساس پرسش این است که مهمترین عوامل مؤثر بر تغییر در نامگذاری آوارگان سوری در اسناد دولتی ترکیه و نهایتاً تغییر در سیاست این کشور در قبال آنان کدام است؟ این پژوهش بر این فرضیه استوار است که مهمترین عوامل در تغییر نامگذاری آوارگان سوری و در نتیجه تغییر در سیاست ترکیه در قبال آنان عبارت است از: عوامل سیاسی (ملی‌گرایی و فشارهای انتخاباتی) و اقتصادی (چالش‌های ادغام و فشار بر منابع). برای بررسی این مسأله نخست به بررسی پیشینه تحقیق پرداخته تا نوآوری و نگاه انتقادی پژوهش آشکار گردد. سپس مفاهیم و ارائه دستگاه نظری تعریف می‌شوند. در نهایت، مقاله با تکیه بر تحلیل انتقادی دریدا درباره مهمان‌نوازی به تحلیل سیاست مهاجرتی ترکیه در قبال آوارگان سوری می‌پردازد.

پیشینه پژوهش

در ارتباط با موضوع آوارگان سوری و نقشی که ترکیه در این خصوص از ابتدای بحران تاکنون ایفا کرده است، طیف وسیعی از منابع موجود است که هر کدام از زاویه‌ای خاص به مسئله پرداخته‌اند. شکل ۱ نشان می‌دهد که تولیدات علمی در خصوص بحران آوارگان سوری در سال ۲۰۲۱ به اوج خود رسیده و بیانگر افزایش توجه دانشگاهی به این مسئله در دوره مورد مطالعه است.

شکل ۱- روند پژوهش‌ها درباره بحران آوارگان سوری (۲۰۱۱-۲۰۲۵)

بین سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۵، پایگاه داده Web of Science تعداد ۱۰۰۴ مقاله، کتاب، فصل کتاب، مرور و غیره را که در موضوع خود شامل واژه‌های «پناهندگان سوری، ترکیه» یا «آوارگان برون‌مرزی سوری، ترکیه، مهمان، مهمان‌نوازی» بوده‌اند، دربر گرفته است. ادبیات این پژوهش را می‌توان به ۳ دسته تقسیم کرد: (۱) بررسی وضعیت آوارگان سوری در کشورهای مختلف که جنبه‌های جمعیتی، اجتماعی و منطقه‌ای را تحلیل می‌کند و به درک الگوهای مهاجرت و تأثیرات فرامرزی کمک می‌نماید؛ (۲) مطالعات توصیفی در مورد آوارگان در ترکیه که بر شرایط زندگی و دسترسی به خدمات تمرکز دارد و داده‌های اولیه برای تحلیل‌های عمیق‌تر فراهم می‌آورد و (۳) تحلیل رویکرد ترکیه به آوارگان سوری، که سیاست‌های حقوقی، سیاسی و اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهد و تناقض‌های مهمان‌نوازی را در چارچوب روابط قدرت برجسته می‌سازد.

مطالعات انجام شده در مورد وضعیت سوری‌ها در کشورهای مختلف

این دسته منابع که اغلب بر پایه داده‌های مقایسه‌ای و میدانی استوار است، به درک تأثیرات بحران سوریه بر کشورهای میزبان کمک می‌کند و الگوهای مهاجرت را در سطوح ملی و

فراملی روشن می‌سازد. ولنتا^۱ و همکاران (۲۰۲۰) با تحلیل روندهای مهاجرت پناهندگان سوری از سال ۲۰۱۱ تاکنون، تغییر وضعیت‌های مهاجران و سناریوهای احتمالی تحرک آنان را بررسی کرده‌اند. کتاب بحران پناهندگان سوریه و درس‌هایی از تجربه پناهندگان عراق (۲۰۱۳) گزارشی آماری از آغاز بحران آوارگی سوری‌ها ارائه می‌دهد. این اثر هرچند فاقد تحلیل نظری است، اما در ارائه داده‌های جمعیتی و تاریخی ارزشمند است. کارلسون^۲ و ویلیامز^۳ (۲۰۲۰) تصویری جامع از پراکندگی جمعیتی سوری‌ها پس از بحران ارائه می‌دهند. بوژان^۴ و رشید^۵ (۲۰۲۰) پیامدهای اجتماعی-اقتصادی حضور پناهندگان در لبنان و اردن را بررسی کرده‌اند. دنیا خطیب^۶ (۲۰۲۱) تحول سیاست ترکیه در قبال بحران سوریه را از قدرت نرم به مداخله نظامی تبیین می‌کند و نشان می‌دهد چگونه ترکیه از مسئله پناهندگان به عنوان ابزار فشار بر اروپا بهره گرفته است. در مجموع، ادبیات موجود گرچه تصویر جامعی از پراکندگی و چالش‌های آوارگان سوری ارائه می‌دهد، اما اغلب فاقد تحلیل نظری منسجم و چارچوبی یکپارچه برای تبیین پیوند میان سیاست، اقتصاد و تحرک پناهندگان است.

مطالعات توصیفی در مورد آوارگان در ترکیه

مطالعات مربوط به آوارگان سوری در ترکیه طی دهه گذشته در ابعاد حقوقی، اجتماعی، اقتصادی و گفتمانی به نگارش درآمده‌اند. برخی از این مطالعات با تمرکز بر ابعاد حقوقی و سیاست‌های بین‌المللی، بر نقش تعهدات دولت‌ها در قبال آوارگان تأکید دارند. این آثار اگرچه در روشن‌سازی مبانی نظری و حقوقی بحران پناهندگی مفیدند، اما در اتکای تجربی و تحلیل میدانی دارای خلأ هستند. در مقابل، پژوهشگرانی مانند آجار^۷ (۲۰۱۵) با اتخاذ رویکرد توصیفی و میدانی به بررسی پیامدهای اجتماعی و اقتصادی حضور آوارگان در

-
1. Marko Valenta
 2. Elwood D. Carlson
 3. Nathalie E. Williams
 4. Juline Beaujouan
 5. Amjed Rasheed
 6. Dania Koleilat Khatib
 7. Zeynep Acar

ترکیه پرداخته‌اند. آجار با گردآوری داده‌های میدانی، تصویری جامع از شرایط زندگی آوارگان ارائه می‌دهد.

منابعی که رویکرد ترکیه به آوارگان سوری را بررسی می‌کنند

این بخش از ادبیات پژوهش به تحلیل جامع رویکرد ترکیه نسبت به آوارگان سوری از منظر سیاسی، حقوقی، اجتماعی و اخلاقی می‌پردازد. تمرکز این دسته از مطالعات بر تناقض میان مهمان‌نوازی اولیه و محدودیت‌های بعدی در سیاست‌های ترکیه است. پژوهشگران در این حوزه با بهره‌گیری از نظریه‌های انتقادی و پسا ساختارگرا، سازوکارهای قدرت، روایت‌های رسانه‌ای و سیاست‌های بازگشت را واکاوی کرده‌اند. لایما عبدالعاطی (Abdelaaty, 2021) با تحلیل سیاست‌های ترکیه نشان می‌دهد که محدودیت جغرافیایی کنوانسیون ۱۹۵۱ باعث شده پناهندگان غیراروپایی از جمله سوری‌ها در چارچوبی مبهم از حمایت قانونی قرار گیرند. آلکان (Alkan, 2021) در بررسی خود از روابط اجتماعی میان میزبانان و پناهندگان، بر دگرگونی مفهوم مهمان‌نوازی به فشار اقتصادی و فرهنگی تأکید می‌کند. این دیدگاه در ادامه توسط بلانژه و ساراج‌اوغلو (Belanger & Saracoglu, 2020) نیز تقویت شده است که پیوند میان سیاست، سرمایه و مدیریت پناهندگان را در قالب «حکمرانی نئولیبرالی» تحلیل می‌کنند. در حوزه تحلیل انتقادی رسانه، نیکونن (Nykonen, 2016) و سچن (Seçen, 2022) نقش گفتمان رسانه‌ای را در بازتولید کلیشه‌های منفی و شکل‌گیری بیگانگی اجتماعی نسبت به پناهندگان برجسته کرده‌اند. کریشچی (Kirişci, 2014) با بررسی سیاست درهای باز^۱ ترکیه، نشان می‌دهد که سیاست‌های اولیه مبتنی بر مهمان‌نوازی در ادامه جای خود را به کنترل، بازگشت و محدودسازی داده‌اند. این روند توسط ایچ‌دویگو (İçduygu, 2015) نیز تأیید می‌شود که از چالش‌های بلندمدت در مدیریت جمعیت‌های آواره سخن می‌گوید. در بعد اقتصادی، دمی‌رچی و کردار (Demirci & Kırdar, 2023) با بررسی ادغام پناهندگان سوری در بازار کار ترکیه، نابرابری‌ها و موانع نهادی را تحلیل کرده‌اند.

در بعد اجتماعی، چلیک و وایت (Çelik & White, 2022) بر دشواری‌های ادغام فرهنگی و سیاست‌های محافظه کارانه داخلی تأکید دارند. در مجموع این ادبیات پژوهشی تصویر چندوجهی از رویکرد ترکیه به آوارگان سوری ترسیم می‌کند؛ ترکیه از سیاست درهای باز به سمت سیاست کنترل‌شده حرکت کرده است. رسانه و اقتصاد نقش تقویت‌کننده در بازتولید نابرابری‌ها داشته‌اند و در سطح نظری، مفهوم مهمان‌نوازی از یک تعهد اخلاقی به ابزار سیاست‌گذاری امنیتی تبدیل شده است. این بخش از پیشینه مبنایی محکم برای تحلیل انتقادی سیاست‌های ترکیه و درک پیوند میان اخلاق، سیاست و قدرت در مواجهه با آوارگی فراهم می‌آورد.

چارچوب مفهومی

فهم و تحلیل رفتار دولت ترکیه در برابر آوارگان سوری ابتدا نیازمند ارائه مفاهیم کلیدی این حوزه است. تعاریف آوارگی، پناهندگی، حفاظت موقت و مهمان‌نوازی نه تنها به روشن شدن دامنه تحقیق کمک می‌کنند، بلکه پایه نظری این پژوهش را نیز شکل می‌دهند. در چارچوب نظری این مطالعه، این مفاهیم به عنوان سازه‌های سیاسی و اجتماعی مورد بررسی قرار می‌گیرند و تحلیل آنها با دیدگاه پس‌اساختارگرایانه ژاک دریدا امکان فهم رابطه پیچیده میان قدرت، حق پناهندگی و مهمان‌نوازی را فراهم می‌کند.

تعریف مفاهیم

دیاسپورا^۱

این مفهوم که زمانی برای پراکندگی یهودیان، یونانی‌ها و ارمنی‌ها به کار می‌رفت، اکنون معانی مشترکی با دامنه معنایی بزرگ‌تری یافته است که شامل مهاجر^۲، تبعیدی^۳، پناهنده^۴،

1. Diaspora
2. Immigrant
3. Expatriate
4. Refugee

کارگر خارجی^۱، اجتماع تبعیدی^۲، اجتماع خارج از کشور^۳ و اجتماع قومی^۴ می‌شود. تعریف گروسمن از آوارگی بر اساس شش ویژگی اصلی از این مفهوم است: پراکندگی یا مهاجرت، موقعیت مکانی خارج از وطن، جامعه، گرایش به وطن، فرامیت‌گرایی و هویت گروهی (Grossman, 2018).

پناهنده^۵

یکی از اولین تعاریف از پناهنده عبارت است از: فردی که به دلیل ترس از تعقیب، آزار یا خطر جانی، مجبور به ترک وطن خود شده است. بر اساس کنوانسیون ۱۹۵۱، پناهنده فردی است که در خارج از کشور تابعیت یا اقامت عادی خود قرار دارد؛ ترس موجهی از آزار و تعقیب به دلیل دین، نژاد، عضویت در یک گروه اجتماعی یا عقیده سیاسی دارد و به همین دلیل نمی‌تواند یا نمی‌خواهد از حمایت کشور خود بهره‌مند شود یا به آن بازگردد، زیرا از آزار و تعقیب بیم دارد (Griffiths et al., 2008: 273). در تعریف رایج پناهنده گفته می‌شود که پناهندگان افرادی هستند که به دلیل عبور از مرز بین‌المللی از حمایت دولت‌های مبدأ خود بی‌بهره‌اند (Harrell-Bond, 1996: 2).

حفاظت موقت^۶

پناهنگاه موقت ابزاری است برای رفع کاستی‌های کنوانسیون ۱۹۵۱ که پناهگاهی را برای کسانی که از بحران‌های انسانی فرار می‌کنند، فراهم می‌کند. اصطلاح حفاظت موقت در دهه ۱۹۹۰ جایگزین اصطلاح پناهگاه موقت شد. این تغییر به این معنی بود که حفاظت موقت در آن زمان یک چارچوب جامع ارائه کرد که نه فقط پذیرش افراد در کشورهای میزبان، بلکه حداقل استانداردهای برخورد با این افراد را نیز در بر می‌گرفت. در سال ۱۹۹۲، مفهوم حفاظت موقت توسط کمیساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهندگان

-
1. Guest worker
 2. Exile community
 3. Overseas community
 4. Ethnic community
 5. Refugee
 6. Temporary Protection

در چارچوب واکنش جامع به بحران بشردوستانه در یوگسلاوی سابق و در جهت تشویق کشورها به باز نگه داشتن مرزهای خود و ارائه حمایت از پناهندگان بوسنیایی معرفی شد (Ineli-Ciger, 2018).

مهمان‌نوازی^۱

برخی از محققان بر این باورند که حمایت از پناهندگان نباید صرفاً از دریچه تعهدات حقوق بین‌الملل نگریسته شود؛ بلکه شامل مجموعه‌ای از فهم‌های مشترک بین‌ذهنی است که به‌طور جهانی توسط دولت‌ها درونی شده و روابط بین‌الملل را شکل داده‌اند. در این دیدگاه، تعهد به حمایت از پناهندگان به‌ویژه در تمایل دولت‌ها به اعطای پناه حتی در نبود تعهدات حقوقی و همچنین در ابتکارهای منطقه‌ای برای تقویت همکاری در زمینه حمایت از پناهندگان آشکار می‌شود. در این نگاه، کشورهایی که به کنوانسیون ۱۹۵۱ نیپوسته‌اند، اصل پناه را به رسمیت شناخته و سنتی از مهمان‌نوازی نسبت به پناهندگان را حفظ کرده‌اند. پژوهشگران برای توصیف این کشورها از اصطلاح «مهمان‌نوازی» استفاده می‌کنند، در حالی که این به اصطلاح سنت مهمان‌نوازی هیچ مبنای حقوقی در حقوق بین‌الملل ندارد (Nantermoz, 2020: 10-11).

آوارگی در دیدگاه ژاک دریدا

پژوهشگران روابط بین‌الملل برای تحلیل رفتار دولت‌ها از نظریه‌ها و مفاهیم این رشته بهره می‌برند. نظریات کلاسیک مانند واقع‌گرایی و لیبرالیسم بر عوامل مادی تأکید دارند، اما در تبیین تغییر رویکرد دولت‌ها محدودیت دارند. پساساختارگرایی به‌ویژه دیدگاه‌های ژاک دریدا توانسته است مسائل نوین مانند خشونت، هویت، امنیت و حقوق بشر را به شیوه‌ای انتقادی بازخوانی کند. در چارچوب این نظریه، مفاهیمی مانند پناهندگی و مهمان‌نوازی به‌مثابه سازه‌های سیاسی و اجتماعی قابل تحلیل هستند. دیدگاه دریدا مفهوم «مهمان‌نوازی مشروط» را برای فهم نحوه پذیرش یا طرد پناهندگان ارائه می‌دهد و نشان می‌دهد که پذیرش اولیه تحت تأثیر روابط قدرت و ملاحظات سیاسی ممکن است به

1. Hospitality

حاشیه‌راننده شدن دیگری منجر شود. بنابراین، تحلیل رویکرد ترکیه در قبال آوارگان سوری با تکیه بر چارچوب نظری دریدا امکان فهم تناقض میان روایت رسمی میزبانی و تجربه زیسته آوارگان، تغییر سیاست‌ها و اثرات حقوقی، سیاسی و اجتماعی - اقتصادی آن‌ها را فراهم می‌کند.

پناهندگی از نگاه دریدا

مباحثی که دریدا در خصوص پناهندگی مطرح کرده است، فهم جدید و متفاوتی از این مقوله به ما می‌دهد. یکی از مهمترین موضوعات در این حوزه، مسأله مهاجرت و ارتباط آن با مفهوم شهر^۱ است. وی معتقد است که در حال حاضر دولت‌ها تقریباً توان حل این مسائل را ندارند و در نتیجه از برآوردن انتظارات ما در این عرصه ناتوان مانده‌اند.

راه‌حلی که دریدا ارائه می‌دهد این است که باید به شهرها روی بیاوریم و به نوعی از حق حاکمیت برای شهر دفاع کنیم. وی در این راستا معتقد به ارائه تعریفی نو از مقوله حق پناهندگی است. این حق پناهندگی باید به گونه‌ای بازتعریف شود که از دو گزینه معمول برای پناهندگان (یعنی گزینه برگشت دادن پناهنده به کشورش^۲ و یا وادار کردن او به پذیرش تابعیت کشور جدید^۳) فراتر رود و انتخاب جدیدی پیش روی این گروه قرار گیرد. این انتخاب در گرو ارائه فهم جدیدی از شهر و قائل شدن حق حاکمیت جدید برای آن است. این یعنی مسئله دیگر این نیست که با طرح اوصاف جدید برای مفهوم شهر، به دنبال غنی‌سازی این مفهوم کهنه باشیم. بلکه هدف، پروراندن مفهوم حق و سیاست دیگری از شهر است که اگرچه در نگاه اول، این امر اتوپایی به نظر می‌رسد، اما حرکتی است که آغاز شده و در حال پیشرفت مسیر خود است (رشیدیان، ۱۴۰۳: ۷۴۵).

1. City

2. Rapatriement

3. Naturalisation

دریدا و مفهوم مهمان‌نوازی

از نظر دریدا اولین نمونه‌های مهمان‌نوازی، غربت و بیگانگی را می‌توان در آثار افلاطون جستجو کرد. وی به تضاد میان قانون نامشروط مهمان‌نوازی و قوانین مهمان‌نوازی مشروط و معین می‌پردازد. این تضاد به صورت آنتی‌نومی (تعارض عقل) غیرقابل حل مطرح می‌گردد که حاکی از تصادم این دو نوع قانون است. در دیدگاه وی، قانون نامشروط نیازمند آن است که آن را محدود کنند، اما در عین حال مشکلی که ممکن است پیش آید این است که این محدودیت‌ها می‌توانند به فساد و انحطاط منجر شوند (رشیدیان، ۱۴۰۳: ۸۶۳-۸۶۰). بر این اساس دریدا در مفهوم‌سازی اخلاق مهمان‌نوازی به دو نوع قانون مهمان‌نوازی اشاره می‌کند: مهمان‌نوازی مشروط^۱ و مهمان‌نوازی غیرمشروط^۲ یا اصطلاحاً مطلق. مهمان‌نوازی مشروط به تعبیر دریدا به تعریفی قانونی و حقوقی اشاره دارد که از آن به پیمان مهمان‌نوازی^۳ هم یاد می‌شود که قواعد و وظایف مهمان را مشخص می‌کند. این نوع از مهمان‌نوازی را می‌توان در سیاست‌های مهاجرت و پناهندگی کنونی نیز مشاهده کرد. در مقابل، دریدا در تعریف از مهمان‌نوازی غیرمشروط یا مطلق معتقد است که این نوع از مهمان‌نوازی رویکردی اخلاقی‌تر نسبت به مهمان دارد و در مقابل این مهمان‌نوازی، چیز متقابلی را طلب نمی‌کند. در اینجا مهمان‌نوازی به استقبال غیرمشروط از مهمان تبدیل می‌شود (Derrida & Dufourmantelle, 2000: 25).

یک چالش اساسی در ارتباط با مهمان‌نوازی مطلق عدم امکان اجرایی شدن آن است. به این معنا که برای اینکه مهمان‌نوازی مطلق امکان‌پذیر شود، باید تمام قوانین و معیارهایی که معمولاً در روابط حقوقی و اجتماعی مطرح هستند، کنار گذاشته شوند. به عنوان مثال قوانین پناهندگی و مهاجرت شرایط خاصی برای پذیرش افراد در نظر می‌گیرند. در مهمان‌نوازی مطلق، این شرایط و قوانین باید نادیده گرفته شوند. به همین جهت مهمان‌نوازی غیرمشروط به یک درخواست غیرممکن تبدیل می‌شود. در نتیجه پذیرش عملی ساختن مهمان‌نوازی مطلق به دلیل وجود قضاوت‌های انسانی، نگرانی‌های امنیتی و

1. Conditional Hospitality

2. Unconditional Hospitality

3. A Pact of Hospitality.

قوانین اجتماعی در دنیای واقعی قابل تحقق نیست. از طرف دیگر، پیچیدگی‌های مهمان‌نوازی مشروط نیز به گونه دیگر مسئله‌ساز است. یعنی پذیرش دیگری در چارچوب محدودیت‌های قانونی تنها زمانی امکان‌پذیر است که صاحب‌خانه همچنان در مقام صاحب آن مکان با حفاظت از اقتدار خود باقی بماند. بنابراین مهمان‌نوازی، رابطه‌ای از حاکمیت و اقتدار تولید می‌کند. در نتیجه امکان ندارد که این دو قانون همزمان با هم عمل کنند. هر دو به یکدیگر نیاز دارند و در عین حال، یکدیگر را نابود می‌کنند (Kearney, 1999: 26).

بنابراین از نظر دریدا، ساختار مهمان‌نوازی به عنوان یک ترتیب قانونی، پذیرش مهمان را به شکل نامحدود و غیرمشروط معلق می‌سازد. در این شرایط، مهمان‌نوازی دیگر جهانی نیست، بلکه ماهیتی سیاسی و حقوقی دارد. آنچه به اصطلاح خانه را می‌سازد، شهروندی به عنوان یک حق طبیعی است که دولت آن را اعطا می‌کند. در هر دو نوع از مهمان‌نوازی یک تناقض قابل مشاهده است و در هر برخوردی از این دو قانون، تناقض جدیدی شکل می‌گیرد که معنای خانه را تغییر می‌دهد (Derrida & Dufourmantelle, 2000: 25). این تناقض و تنش بین دو قانون مهمان‌نوازی به صورت ملموس خود را در سیاست‌های دولتی در مورد پناهندگان به وضوح نشان می‌دهد.

دریدا همچنین بر قرابت میان میزبان^۱ و گروگان^۲ و نیز مهمان‌نوازی و خصومت^۳ تأکید دارد. از نظر دریدا این مفاهیم با یکدیگر در نزاع هستند و بنابراین می‌توان آن‌ها را دو روی یک سکه دانست که هر دو، بار مدیریت/کنترل و خطر را به دوش کشیده‌اند. آستانه‌هایی که قانون مهمان‌نوازی مشروط ترسیم می‌کند منجر به طرح مفهوم میزبان یا گروگان می‌شود. در عرصه واقعیت و آنچه که در مورد پناهندگان رخ می‌دهد، این است که مرزهای کشورها به عنوان آستانه‌های مادی ظهور می‌کنند که وضعیت میزبان یا گروگان بودن را به وجود می‌آورند. این روابط پیچیده حاکی از حاکمیت میزبان است. (Derrida & Dufourmantelle, 2000: 53-57).

1. Host

2. Hostage

3. Hostility

اینجاست که دریدا بین دینامیک قدرت و مهمان‌نوازی ارتباط برقرار می‌کند. کاوش وی در مورد مهمان‌نوازی عمیقاً با تحقیقات فلسفی گسترده‌تر او درباره پویایی قدرت، اخلاق و ماهیت «دیگری» در هم آمیخته است. وی پیچیدگی‌های ذاتی مفهوم مهمان‌نوازی را به خوبی ترسیم کرده و تأکید می‌کند که این صرفاً یک عمل سخاوتمندانه نیست، بلکه مملو از روابط قدرت است که نشان می‌دهد چه کسی و در چه شرایطی مورد استقبال و پذیرش قرار می‌گیرد. در اینجا وی سیاست‌هایی مانند وضعیت حمایت موقت و محدودیت‌های حقوق کار را منعکس‌کننده این وضعیت می‌داند؛ جایی که حضور پناهندگان در عین حال هم یک تعهد بشردوستانه و هم منبع تنش سیاسی محسوب می‌شود. (Derrida & Dufourmantelle, 2000: 11-14).

بنابراین از نظر دریدا مهمان‌نوازی تنها به واسطه فعالیت‌هایی شکل می‌گیرد که هدف آن دسته‌بندی تازه‌واردان^۱ است و مهمان‌نوازی بستگی به این دارد که افراد جدید چگونه به یک گروه یا جامعه وارد می‌شوند و چه قوانینی برای آنان وضع شده است. این قوانین بسته به مکان و زمان متفاوت است. به این معنا که در هر موقعیتی، تازه‌واردان ممکن است با قوانین مختلفی مواجه شوند که بر اساس صلاحیت و کمیت آنها تعیین می‌شود. این افراد ممکن است به دلیل ویژگی‌های فردی‌شان، پذیرفته شوند یا از ورود به جامعه میزبان حذف شوند. مهمان‌نوازی به عنوان یک مفهوم، بر اساس دعوتی ایجاد می‌شود که مرزهایی را برای حفظ قدرت در فضا مشخص می‌کند (Derrida & Dufourmantelle, 2000: 12-27).

لذا می‌توان گفت دریدا مهمان‌نوازی را به عنوان یک مفهوم متناقض تحلیل می‌کند. وی بر تنش ذاتی میان پذیرش بیگانه و امکان درگیری یا خصومت تأکید دارد. دریدا استدلال می‌کند که عمل خوشامدگویی، در واقع اعلام حاکمیت میزبان بر فضا یا سرزمین است که مهمان باید آن را بپذیرد. میزبان انتظار دارد مهمان به قوانین او احترام بگذارد و اقامت او موقت باشد. به باور وی، مهمان‌نوازی رخدادی ناپایدار است (Derrida, 2000: 13-14). در نهایت دریدا مهمان‌نوازی را به عنوان یک ابزار سیاسی نقد می‌کند که می‌تواند

1. New-comers

برای تقویت اقتدار و حاکمیت دولت‌ها یا افراد استفاده شود. این مفهوم در گفتمان‌های دولتی، مانند آنچه در ترکیه دیده می‌شود برای تبلیغ سخاوتمندی استفاده می‌شود، اما در واقع نابرابری‌ها را تقویت می‌کند (Alkan, 2021: 183).

نامگذاری، سیاست، اقتصاد

علی‌رغم اختلاف نظرهایی که پیرامون تعریف مهمان‌نوازی وجود دارد، ژاک دریدا به ما این امکان را داده است که به شیوه‌های نوینی درباره مهمان‌نوازی بیندیشیم. آنچه که وی در خصوص مفهوم مهمان‌نوازی بیان کرده است نقش مهمی در بحث‌های معاصر مهمان‌نوازی ایفا می‌کند. در دیدگاه دریدا مهمان‌نوازی تنها یک اصل اخلاقی در میان شمار بسیاری از انسان‌ها نیست، بلکه خود جوهره فرهنگ است. وی استدلال می‌کند که رفتار اخلاقی ما ارتباط نزدیکی با نحوه حضور ما در محیط و نحوه تعامل ما با انسان‌های اطرافمان دارد. از این حیث، اخلاق مترادف با مهمان‌نوازی است. دریدا استدلال می‌کند که تاریخ مهمان‌نوازی تلفیقی از مهربانی و سرکوب و درهم تنیدگی ژست خوشامدگویی و تلاش برای سلطه است. این امر به این معناست که پویایی قدرت و مبارزه برای سلطه را نمی‌توان در روابط و تاریخچه تعاملات مهمان‌نوازان نادیده گرفت (Derrida, 2003: 16-17). به این معنا که هرگز رابطه‌ای برابر میان میزبان و مهمان را نشان نمی‌دهد. مهمان‌نوازی عملی است که شامل سلسله‌مراتب بوده که این سلسله‌مراتب، میزبان را در موقعیتی به مراتب بالاتر و مهمان را در موقعیتی پایین‌تر قرار می‌دهد. از طرف دیگر با توجه به اینکه پیشنهاد اقامت از طرف میزبان انجام می‌شود و یک عمل یک‌طرفه است، همین امر به وسیله‌ای برای مقابله یا اخذ تصمیم برای دیگری تبدیل می‌شود. حتی اگر فرض کنیم که این عمل از روی علاقه انجام شده است، اما با این حال به طرز اجتناب‌ناپذیری تحت تأثیر اعمال قدرت شکل گرفته است. پس می‌توان اینگونه عنوان کرد که مهمان‌نوازی بر اساس عدم تقارن قدرت عمل می‌کند (Herzfeld, 1987: 85-86).

نحوه نام‌گذاری آوارگان سوری در ترکیه

در این بخش با تکیه بر تحلیل انتقادی دریدا درباره مهمان‌نوازی به تحلیل سیاست مهاجرتی ترکیه در قبال مهاجران سوری پرداخته می‌شود. ترکیه به‌عنوان بازیگری کلیدی در تحولات سوریه، در آغاز و تداوم این بحران نقشی کلیدی داشت و این نقش دقیقاً یکی از تناقضات و معماهای مهم در خصوص بحران آوارگان سوری را رقم زده است. به این معنا که از طرفی شاهد نقش دولت ترکیه در شروع و تداوم بحران، پذیرنده آوارگان سوری ناشی از این بحران و در نهایت شاهد تغییر رویکرد ترکیه در قبال آوارگان سوری هستیم. عنوانی که دولت ترکیه برای پناهیجویان سوری در این کشور به کار می‌برد، مهمان است. این عنوان و امتناع دولت ترکیه از به‌کاربردن عنوان پناهنده و پذیرش وضعیت پناهندگی رسمی تنها حق حمایت موقت را برای این گروه بزرگ به رسمیت می‌شناسد (Güler, 2020: 9-11). با توجه به امضای کنوانسیون ۱۹۵۱ و پروتکل ۱۹۶۷ از سوی ترکیه، این امر یک تناقض مهم را میان واقعیت حمایت از پناهندگان در عمل و ایده‌آل مهمان‌نوازی برجسته می‌سازد.

دولت ترکیه برای سوری‌ها وضعیت «پناهنده مشروط» در نظر گرفته است که این امر مانع از آن می‌شود بتوانند در کشورهای دیگر تقاضای پناهندگی دهند یا مقیم دائم ترکیه شوند. در بدو ورود، دولت برای آنان وضعیت خاص «مهمان» را تعریف نمود که آن‌ها را از دیگر پرونده‌های پناهندگی متمایز می‌ساخت و حق تقاضای پناهندگی در کشورهای ثالث را از آنان سلب می‌کرد؛ مگر آنکه کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد که نهاد مسئول اسکان مجدد پناهندگان است، تشخیص دهد که وضعیت آن‌ها نیازمند توجه ویژه یا پیوستن به خانواده است (Ertorer, 2021: 5).

ترکیه در سال ۲۰۱۳، قانون اتباع خارجی و حمایت بین‌المللی^۱ را به تصویب رساند تا جریان ورود و اسکان سوری‌ها و دیگر متقاضیان پناهندگی را تنظیم کند. اگرچه این قانون اصل عدم بازگرداندن اجباری^۲ را تضمین می‌کند و روند پناهندگی را با تعیین مدیریت

1. LFIP

2. Non-refoulement

کل مهاجرت به عنوان نهاد مسئول سامان می دهد، اما سیاست مهاجرت مبتنی بر منشأ قومی را که صرفاً پناهندگان ترک و اروپایی تبار را می پذیرد تغییر نمی دهد و دیگران را به عنوان صرفاً متقاضی پناه، طبقه بندی می کند. این افراد اجازه دارند برای مدتی محدود تحت وضعیت حمایت موقت در کشور بمانند. در نتیجه، افرادی که غیراروپایی اند و به ترکیه می آیند، حق ثبت نام در کمیساریای عالی سازمان ملل متحد را برای اسکان مجدد در دیگر کشورهای امن دارند و می توانند تا زمان بررسی درخواستشان در ترکیه بمانند. هرچند این مقررات به سوری ها وضعیت حقوقی اعطا می کند، اما میلیون ها سوری را در وضعیتی مبهم رها کرده است (Presidency of Migration Management, n.d).

به عبارت دیگر، چارچوب حمایت موقت در ترکیه اگرچه در ظاهر پاسخی انسان دوستانه به بحران سوریه ارائه می دهد، اما در عمل نوعی بلا تکلیفی حقوقی دائمی ایجاد کرده است. این نظام حقوقی فاقد زمان بندی مشخص برای پایان حمایت بوده و به آوارگان اجازه ارائه درخواست پناهندگی فردی را نمی دهد؛ در نتیجه، آنچه که در عمل با آن مواجه می شویم این است که وضعیت میلیون ها سوری میان تعهدات بین المللی و ملاحظات سیاسی دولت ترکیه معلق مانده است. این تحلیل، تداوم همان منطق مهمان نوازی مشروط را نشان می دهد که در گفتمان رسمی ترکیه بازتولید می شود (Öztürk & Demirkol, 2024: 270-272).

این وضعیت پرسش هایی درباره حدود مهمان نوازی ترکیه نسبت به آوارگان سوری در این کشور مطرح می سازد. یکی از مسائل بحث برانگیز درباره ترکیه، تعریف مفهوم پناهنده و قوانین مهاجرتی آن است. دولت ترکیه به طور رسمی به افرادی که از خارج از خاک اروپا به این کشور وارد می شوند، وضعیت پناهندگی اعطا نمی کند. قانون اسکان سال ۱۹۳۴ عمده تاً برای مهاجرت ترک تباران تدوین شده و سال ها قانون اصلی مهاجرت محسوب می شده است. این قانون میان افراد ترک تبار، مسلمانان غیر ترک و دیگر مهاجران تمایز قائل می شود. برای نمونه، ترک تبارانی چون مسلمانان بلغاری، ترکمن ها، اوغورها و ازبک ها در اسناد رسمی و زبان روزمره به عنوان مهاجر^۱ دسته بندی می شوند؛ در حالی که

1. Göçmen

کردها، سوری‌ها و دیگر مسلمانان غیرترک خارج از اروپا «مهمان»^۱ نامیده می‌شوند. کسانی که در هیچ‌یک از این دو دسته نمی‌گنجند، به‌عنوان بیگانه^۲ برچسب می‌خورند (Kaya, 2023: 7).

مهمان‌نوازی و گفتمان مهمان در ترکیه

با تکیه بر تحلیل انتقادی دریدا درباره مهمان‌نوازی، آشکار می‌شود که پیچیدگی‌های رفتار ترکیه با آوارگان سوری صرفاً موضوع سیاست نیست، بلکه ریشه در پرسش‌های فلسفی عمیق‌تر درباره پویایی‌های قدرت و ماهیت مهمان‌نوازی دارد. کاوش ژاک دریدا در مفهوم مهمان‌نوازی بر پیامدهای اخلاقی استقبال از «دیگری» تأکید می‌ورزد. دیدگاه‌های دریدا درباره ماهیت مشروط مهمان‌نوازی چارچوبی ظریف برای فهم نحوه شکل‌گیری تجربه‌های پناهندگان در پرتو هنجارهای اجتماعی و روابط قدرت فراهم می‌آورد. در پرتو نظریه دریدا درباره تناقض ذاتی مهمان‌نوازی، می‌توان سیاست‌ها و گفتمان رسمی ترکیه در قبال آوارگان سوری را نوعی «مهمان‌نوازی ساختارشکن» قلمداد نمود. دریدا استدلال می‌کند که مهمان‌نوازی حقیقی تنها زمانی معنا دارد که به‌طور نامشروط و بی‌قید و شرط به «دیگری» خوش‌آمد بگوید. با این حال، این خوش‌آمدگویی همواره در چارچوب ساختارهای قدرت و قانون جامعه میزبان محدود می‌شود. او می‌نویسد:

«مهمان‌نوازی یعنی گشودن خود به روی دیگری، اما این گشودگی همیشه پیشاپیش به‌وسیله ساختارهای قدرت و قانون حاکم بر جامعه میزبان، مشروط شده است» (Derrida, 2000).

در چارچوب این نگاه، وضعیت آوارگان سوری در ترکیه نشان‌دهنده نوعی مهمان‌نوازی مشروط و کنترل‌شده است؛ جایی که پذیرش دیگری در ظاهر به نام انسانیت صورت می‌گیرد، اما در عمل تابع سازوکارهای قدرت و ملاحظات سیاسی است. ترکیه در طول بحران سوریه بیش از هر چیز بر بعد انسانی و خیرخواهانه میزبانی تأکید کرده است، نه بر مبنای چارچوب‌های حقوقی الزام‌آور. مقامات ترکیه و رسانه‌های رسمی، در

1. Misafir

2. Yabancı

طول سال‌های بحران سوریه، با به کار بردن عنوان مهمان در عمل به تعهدات حقوق بین‌الملل اعتنا نکرده‌اند (Abdelaaty, 2021: 2827). این انتخاب زبانی صرفاً یک تصمیم واژگانی نیست، بلکه بازتاب‌دهنده همان سازوکارهای قدرتی است که دریدا به آن اشاره می‌کند: جامعه میزبان از طریق کنترل زبانی و حقوقی، مرزهای مهمان‌نوازی خود را تعیین و محدود می‌کند.

خبر بسته شدن گذرگاه‌های مرزی ترکیه به شمال غرب سوریه و خشونت‌های گسترده علیه سوری‌ها در داخل ترکیه نمونه‌ای ملموس از محدودیت و کنترل در مهمان‌نوازی ترکیه است. پس از تیراندازی به نیروهای ترک توسط برخی سوری‌ها و بروز خشونت علیه جامعه سوری، پلیس ترکیه ۴۷۴ نفر را دستگیر کرد و اموال سوری‌ها در شهرهایی مانند قیصری، هاتای و استانبول تخریب شد. در مناطق شمال غرب سوریه از جمله عفرین، دست کم چهار نفر کشته شدند و درگیری‌ها برای مدتی تداوم داشت. در واکنش به این رخدادها، رئیس‌جمهور ترکیه با توصیف خشونت‌ها به عنوان اقدامات تحریک‌آمیز، بر رویکرد مدیریت انسانی و اقتصادی بحران آوارگان تأکید کرد و این موضع را در راستای سیاست بازگرداندن آنان به مناطق امن تحت کنترل ترکیه دانست (Al-Khalidi & Butler, 2024). این رویدادها نشان می‌دهد که تجربه آوارگان سوری تحت تأثیر رسانه‌ها، سیاست‌های داخلی و امنیتی قرار دارد که در اینجا با تحلیل دریدا درباره مهمان‌نوازی ساختارشکن تطابق پیدا می‌کند. در نتیجه، گفتمان مهمان‌نوازی دولت ترکیه، هرچند ظاهر انسان‌دوستانه‌ای دارد، اما در بطن خود حامل نوعی نابرابری ساختاری میان میزبان و مهمان است.

سیاست

ترکیه از آغاز بحران، سیاست درهای باز را در پیش گرفت و در سال‌های نخست، مقامات این کشور از جمله رجب طیب اردوغان و احمد داووداوغلو، سوری‌ها را مهمانان برادر می‌خواندند (Özden, 2013: 1). با تداوم جنگ و افزایش شمار پناهندگان، وضعیت به تدریج تغییر کرد. تا پایان سال ۲۰۱۴ بیش از یک میلیون سوری در ترکیه حضور داشتند. در چنین شرایطی دولت ترکیه ساختارهای موقتی اسکان را به شبکه‌ای از اردوگاه‌ها و

مراکز خدماتی در استان‌های مرزی توسعه داد. از سال ۲۰۱۵ به بعد ترکیه وارد مرحله‌ای تازه شد که می‌توان آن را گذار از سیاست درهای باز به سیاست کنترل‌شده نامید. هم‌زمان با وقوع حملات تروریستی در شهرهای بزرگ و بروز بحران اقتصادی، دولت ترکیه محدودیت‌های جدیدی در مرزها اعمال کرد، سیاست ورود بدون ویزا را لغو نمود و از سال ۲۰۱۶ به بعد، دیواری امنیتی در مرز سوریه احداث کرد (Human Rights Watch, 2016). در همین سال، توافق ترکیه و اتحادیه اروپا درباره کنترل مهاجرت امضا شد که بر اساس آن، ترکیه متعهد شد از عبور پناهندگان به سمت اروپا جلوگیری کند و در مقابل، کمک مالی و تسهیلات سیاسی دریافت نماید. این توافق نقطه عطفی در سیاست پناهندگی ترکیه بود و عملاً کشور را به حائل مهاجرتی اروپا تبدیل کرد؛ به گونه‌ای که حضور آوارگان نه از سر همدلی، بلکه به دلایل سیاسی و اقتصادی تداوم یافت (European Commission, 2016) در سال ۲۰۱۳ تصویب قانون «اتباع خارجی و حمایت بین‌المللی» چارچوب قانونی جدیدی برای مدیریت بحران مهاجرت ایجاد کرد. بر اساس این قانون و همچنین نظام «حمایت موقت» مصوب ۲۰۱۴، آوارگان سوری حق اقامت، تحصیل و استفاده از خدمات بهداشتی را یافتند، اما از دریافت وضعیت پناهندگی دائم و حق شهروندی محروم ماندند (DGMM, 2014).

در ابتدای بحران، آوارگان سوری امکان دسترسی به حمایت موقت و خدمات پایه را داشتند. با طولانی شدن بحران، ترکیه رویکرد خود را تغییر داد و ساختارهای امنیت مرزی و محدودیت‌های جدیدی ایجاد کرد. گزارش وزیر کشور ترکیه نشان می‌دهد که ۴۶۲,۰۲۶ پناهنده سوری به مناطق عملیاتی سپر فرات و شاخه زیتون در شمال سوریه بازگردانده شده‌اند و ترکیه بخش بزرگی از مرز سوریه را با دیوار، نورپردازی، حسگرها و دوربین‌های دید در شب تقویت کرده است. این تحولات بیانگر پیچیدگی‌ها و فشارهای سیاسی و امنیتی بر آوارگان سوری در ترکیه به‌ویژه با افزایش ملی‌گرایی و چالش‌های اقتصادی می‌باشد (Hürriyet Daily News, 2021, 15 September). در نتیجه، یک وضعیت حقوقی مبهم شکل گرفته است که عملاً آوارگان سوری را در حالت تعلیق میان انسان‌دوستی و کنترل سیاسی قرار می‌دهد.

از منظر آماری، تا سال ۲۰۲۳ بیش از ۳.۵ میلیون آواره سوری در ترکیه ثبت شده‌اند. توزیع جغرافیایی آنان نشان می‌دهد استانبول، غازی‌عنتپ، شانلی‌اورفا و هاتای بیشترین جمعیت آوارگان را دارند (DGMM, 2021). تنها حدود پنج درصد از آنان در کمپ‌ها زندگی می‌کنند و اکثریت در شهرها و مناطق غیررسمی ساکن شده‌اند. سیاست انتقال آوارگان از اردوگاه‌ها به بافت شهری، اگرچه هزینه‌های دولت را کاهش داد، اما منجر به افزایش مشکلات اجتماعی، اشتغال غیررسمی و تنش‌های قومی و طبقاتی در شهرهای مختلف شد (Mencütek et al., 2020: 71-72). وضعیت آوارگان سوری نشان می‌دهد که سیاست ترکیه بیش از چارچوب‌های حقوقی، بر ملاحظات سیاسی و اقتصادی استوار است. گزارش دیده‌بان حقوق بشر^۱ نشان می‌دهد که در آوریل ۲۰۱۶، مرزبانان ترکیه بسیاری از سوری‌ها را در بازگرداندن‌های مکرر به اردوگاه‌های ناامن نزدیک مرز محدود کرده و اجازه ورود به خاک ترکیه را نداده‌اند. حتی افرادی که چندین بار از حملات ارتش سوریه فرار کرده بودند، از ورود به خاک ترکیه محروم شدند. طبق این گزارش، ترکیه با ساخت دیوار مرزی و اعمال محدودیت‌های سخت‌گیرانه، بسیاری از غیرنظامیان را در وضعیت آسیب‌پذیر نگه داشته و نقض اصل عدم بازگرداندن اجباری^۲ نیز به وضوح دیده می‌شود. این سیاست‌ها نشان می‌دهد که مهمان‌نوازی ترکیه در عمل محدود و کنترل‌شده است و آنچه که در عمل رخ می‌دهد با تصویر عمومی از حمایت و خیرخواهی فاصله دارد (Human Rights Watch, 2016).

رویکرد ترکیه به بحران آوارگان سوری، پیچیدگی‌ها و تناقض‌های ذاتی سیاست‌های آن در قبال این گروه را برجسته می‌سازد. ترکیه خود را بزرگ‌ترین میزبان پناهندگان جهان معرفی کرده و حدود ۳.۶ میلیون سوری را پذیرفته است؛ اما وضعیت موجود اغلب در تضاد آشکار با این تصویر مهمان‌نوازی قرار دارد. ترکیه در آغاز سیاست درهای باز را اتخاذ کرده و حمایت موقت و دسترسی به خدمات پایه را فراهم ساخت. با این حال با طولانی‌شدن بحران، روایت تغییر کرد و بسیاری از سوری‌ها به‌ویژه در بستر رشد ملی‌گرایی

1. Human Rights Watch

2. Non-refoulement

و چالش‌های اقتصادی ترکیه با افزایش خصومت و محدودیت‌ها مواجه شده‌اند (Kaya, 2023).

این ابهام در اقدامات متناقض مقامات ترکیه به روشنی قابل مشاهده است. این مواضع را می‌توان در راستای حاشیه‌راندن سوری‌ها تفسیر کرد. برای مثال رجب طیب اردوغان در رقابت با رقیب انتخاباتی‌اش، کمال قلیچداراوغلو، وعده بازگرداندن یک میلیون سوری را برای جلب حمایت عمومی و بهره‌برداری از موج ملی‌گرایی مطرح کرد (Karakas et al., 2023). وی با طرح موضوع بازگشت داوطلبانه سوری‌ها و مزایای بالقوه ادغام سوری‌ها، رویکردی دلسوزانه در قبال این گروه به نمایش گذاشت. این راهبرد با پرهیز از تعهد قاطع به ادغام کامل، موفق شد توجه ملی‌گرایان را نیز به خود جلب کند و بدین ترتیب میان شفقت انسانی و منافع ملی تعادلی برقرار سازد. در این چارچوب، شکلی عمل‌گرایانه از شمول‌گزینی^۱ در سیاست پوپولیستی اردوغان پدیدار شد. در مقابل، کمال قلیچداراوغلو در این رقابت انتخاباتی بر روایتی پوپولیستی تمرکز داشت که آوارگان سوری را نه صرفاً به‌عنوان آزمونی برای مهمان‌نوازی تاریخی ترکیه، بلکه به‌مثابه تهدیدی وجودی برای ثبات اجتماعی- اقتصادی کشور می‌نگریست (Fatehi, 2025: 11-12).

اقتصاد

آشکار است که مدیریت معیشت بیش از ۳ میلیون آواره سوری فراری از جنگ و بحران در کشوری در حال توسعه که با مشکلات اقتصادی دست و پنجه نرم می‌کند، چالش برانگیز است. ترکیه با دارا بودن ۸۳ میلیون جمعیت از سال ۲۰۱۱ میزبان آوارگان سوری و سایر مهاجران بوده است. این تعداد بیش از ۵ درصد جمعیت ترکیه بوده که رقم قابل توجهی است. علی‌رغم ارائه کمک‌های بشردوستانه به آوارگان سوری، این جمعیت بار اقتصادی عظیمی را بر جامعه میزبان تحمیل می‌کند. بر همین اساس نهادها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی در این کشور در جهت توانمندسازی این گروه برای خوداتکایی اشتغال

1. Selective Inclusion

تلاش کرده‌اند. با این حال، ادغام این گروه در بازار کار ارتباط تنگاتنگی با وضعیت اقتصاد ترکیه دارد و روند ادغام با موانع بسیاری مواجه است (Erdoğan et al., 2021: 13).

یکی از مباحث مهم حول محور مهاجران در هر کشوری، وضعیت اقتصادی آنان از جمله وضعیت بازار کار است. بازار کار آوارگان در کشورهایی با درآمد کم و متوسط از بسیاری جهات با وضعیت کشورهای پردرآمد متفاوت است. چرا که اولاً کشورهای با درآمد بالا معمولاً مؤسساتی را برای رسیدگی به وضعیت پناهندگان در بدو ورود و هموارسازی روند ادغام ایجاد می‌کنند. در کشورهای با درآمد کم و متوسط، چنین رویه‌هایی معمولاً به صورت تصادفی اعمال می‌شوند. به عنوان مثال در ترکیه، علی‌رغم ورود تعداد زیادی از آوارگان سوری به این کشور، سال‌ها طول کشید تا دولت ترکیه مؤسساتی را برای رسیدگی به وضعیت آنان ایجاد کند. در کشورهایی با درآمد بالا، چنین مؤسساتی غالباً برای کمک به پناهندگان برای ادغام در بازار کار، آموزش زبان، آموزش‌های حرفه‌ای و کمک برای یافتن کار فعالیت دارند. در حالی که عدم وجود این مؤسسات می‌تواند ادغام پناهندگان در بازارهای کار کشورهای در حال توسعه را با معضل جدی مواجه سازد. وجود بخش غیررسمی بازار کار در کشورهای در حال توسعه همچون ترکیه یکی از ویژگی‌های بارز در حوزه اقتصاد این کشورهاست (Demirci & Kırdar, 2023).

اگرچه معمولاً گفته می‌شود که پناهندگان حتی بدون تأیید رسمی دولت میزبان می‌توانند وارد بخش غیررسمی کار شوند، اما دسترسی به بازار کار غیررسمی هرگز تضمینی برای امنیت شغلی یا اقتصادی آنان ایجاد نمی‌کند. شرکت‌ها و کارفرمایان بسیاری برای فرار از پرداخت مالیات، حداقل دستمزد و تعهدات بیمه‌ای، تمایل دارند نیروی کار سوری را در بخش غیررسمی به کار گیرند. به همین دلیل علی‌رغم قانونی شدن امکان کار رسمی برای سوری‌ها از سال ۲۰۱۶، تعداد کمی از آنها توانسته‌اند وارد بخش رسمی شوند؛ زیرا موانع متعدد اداری و قانونی همچنان پابرجاست (Demirci & Kırdar, 2023). در عمل، آوارگان سوری عمدتاً در بخش غیررسمی و تحت شرایطی فعالیت می‌کنند که

به‌طور ساختاری فاقد حمایت‌های اولیه کار است. این وضعیت با وجود توافق اتحادیه اروپا و ترکیه نیز تغییر چندانی نکرده است؛ زیرا بسیاری از سوری‌ها همچنان برای دریافت مجوز کار با مانع‌هایی نظیر هزینه بالا، شرط داشتن کارفرمای مشخص و سهمیه‌های محدود مواجه‌اند. در نتیجه بیشتر آنان در مشاغل مشغولند که حقوق پایینی دارند، ساعات کاری طولانی بر آنها تحمیل می‌شود و امکان پیگیری قانونی برای عدم پرداخت دستمزد وجود ندارد (Crawley & Skleparis, 2018: 11).

پیامد این وضعیت، افزایش شدید آسیب‌پذیری است. کودکان سوری بیش از سایر گروه‌ها قربانی استثمار در بازار کار غیررسمی می‌شوند و سهم قابل توجهی در کارهای فصلی و شغل‌های پرخطر دارند. نرخ پایین ادامه تحصیل، یکی از دلایل اصلی حضور کودکان در بازار کار است. آنان غالباً در محیط‌هایی کار می‌کنند که با خطرات بهداشتی، تغذیه نامناسب و حتی آزار مواجه‌اند. زنان نیز بخش مهمی از نیروی کار فصلی و کم‌درآمد را تشکیل می‌دهند و در بسیاری از موارد بدون هیچ حمایت اجتماعی کار می‌کنند (Tören, 2018:26-30).

شیوع بیماری کووید-۱۹ در سال ۲۰۲۰ وضعیت این آسیب‌پذیری را تشدید کرد. سیاست‌های حمایتی دولت ترکیه عمدتاً شامل شاغلان رسمی بود؛ گروهی که پناهندگان به دلیل حضور در بازار کار غیررسمی در آن جایی نداشتند. برای مثال در آوریل ۲۰۲۰ ممنوعیت اخراج کارگران رسمی وضع شد، اما هیچ اقدام حمایتی مشابهی برای کارگران غیررسمی، خوداشتغال‌ها و بیکاران در نظر گرفته نشد. بسیاری از کسب‌وکارهای سوری نیز به دلیل عدم ثبت، از هرگونه حمایت دولتی محروم ماندند (Erdoğan et al., 2021). در نتیجه آوارگان سوری از جمله گروه‌هایی بودند که بیشترین آسیب را از شوک اقتصادی ناشی از همه‌گیری متحمل شدند.

از منظر تأثیر بر جامعه میزبان، پژوهش‌های اقتصادی نشان می‌دهد که اشتغال غیررسمی گسترده سوری‌ها آثار ترکیبی داشته است. از یک‌سو اشتغال آنان موجب کاهش اشتغال غیررسمی مردان ترک و افزایش اشتغال رسمی این گروه شده است و از سوی دیگر، دستمزد کارگران ترک کم‌مهارت در بخش غیررسمی کاهش یافته است. به عبارت دیگر،

سوری‌ها با متوسط سن پایین‌تر و تحصیلات کمتر، جایگزین کارگران کم‌مهارت ترک شده‌اند و از طریق کاهش هزینه تولید، تقاضای بیشتر برای نیروی کار ماهر را ایجاد کرده‌اند (Erdoğan et al., 2021: 25-27). با این حال، ترکیب شکننده اقتصاد ترکیه وضعیت معیشتی سوری‌ها را بیش از پیش دشوار کرده و آنان را در چرخه‌ای از فقر، ناامنی شغلی و مهاجرت‌های داخلی مکرر گرفتار کرده است. این وضعیت همچنین نقش مهمی در تحریک بیگانه‌هراسی، رشد تنش‌های اجتماعی و افزایش فشار افکار عمومی برای بازگرداندن سوری‌ها داشته است (Kaya, 2023: 9).

در مجموع، شرایط اقتصادی نشان می‌دهد که حضور سوری‌ها در ترکیه با نوعی «مهمان‌نوازی مشروط» همراه شده است؛ وضعیتی که به جای ایجاد فرصت برای ادغام، آنان را به سوی بازار کار غیررسمی، مشاغل کم‌درآمد و استثمار ساختاری سوق داده و خود یکی از مهم‌ترین عوامل تغییر سیاست‌ها و گفتمان رسمی ترکیه در قبال آوارگان شده است. با افزایش مشکلات اقتصادی ترکیه، احساسات عمومی نسبت به پناهندگان تیره‌تر شده و منجر به رشد بیگانه‌هراسی و درخواست‌ها برای بازگرداندن آنان گردیده است. گزارش‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از سوری‌ها با شرایط زندگی ناامن، دسترسی محدود به اشتغال و خدمات اجتماعی مواجه‌اند که آسیب‌پذیری آنان را تشدید می‌کند (Padda, 2016: 3). ترکیه همچنین به دلیل ناکامی در ادغام کامل پناهندگان در جامعه، مورد انتقاد قرار گرفته است؛ اغلب آنان را در وضعیت «مهمان» نگه داشته و حقوق آنان به‌عنوان ساکن را به رسمیت نمی‌شناسد. این پویایی نشان‌دهنده روندی گسترده‌تر است که در آن مهمان‌نوازی اولیه به شرایط سیاسی و اقتصادی وابسته است و در نتیجه، شکنندگی این خوش‌آمدگویی را آشکار می‌سازد (Kaya, 2023: 6).

بحث و نتیجه‌گیری

با تکیه بر مفاهیم کلیدی دریدا در خصوص پناهندگان می‌توان اینگونه ارزیابی نمود که سیاست ترکیه در قبال آوارگان سوری دارای تناقض‌های بنیادین است. از منظر حقوقی می‌توان گفت علی‌رغم عضویت در کنوانسیون ۱۹۵۱، اعمال «محدودیت جغرافیایی» موجب شده است که سوری‌ها به‌عنوان پناهنده به رسمیت شناخته نشوند و صرفاً ذیل نظام

«حمایت موقت» طبقه‌بندی شوند، وضعیتی که آنان را از حقوق کامل پناهندگی محروم می‌سازد. از نظر سیاسی، سیاست اولیه درهای باز در سال ۲۰۱۱ به تدریج جای خود را به اقدامات محدودکننده‌ای نظیر احداث دیوار مرزی، ایجاد مناطق امن و طرح بازگشت اجباری داده است؛ تحولاتی که متأثر از رشد ملی‌گرایی، بحران‌های اقتصادی و فشارهای انتخاباتی بوده و به تشدید بیگانه‌هراسی منجر شده‌اند. در سطح اجتماعی-اقتصادی نیز محدودیت دسترسی به بازار کار، آموزش و خدمات عمومی ادغام پناهندگان را ناکام گذاشته و زمینه بهره‌کشی و طرد اجتماعی را فراهم کرده است. این الگوها در چارچوب مفهوم مهمان‌نوازی مشروط دریدا قابل فهم است، جایی که پذیرش اولیه تحت تأثیر روابط قدرت و ملاحظات سیاسی به به حاشیه‌راندن دیگری بدل می‌شود.

در حالی که ترکیه خود را به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین میزبانان برای حدود ۳.۶ میلیون پناهنده معرفی می‌کند، تجربه‌های زیسته این افراد اغلب با روایت رسمی مهمان‌نوازی در تضاد قرار دارد. سیاست درهای باز اولیه به تدریج به سمت محدودیت‌ها و خصومت‌های بیشتر تغییر یافته است؛ تغییری که تحت تأثیر افزایش ملی‌گرایی و چالش‌های اقتصادی شکل گرفته است. چارچوب قانونی به‌ویژه «قانون اسکان ۱۹۳۴»، وضعیت را پیچیده‌تر می‌کند؛ زیرا سوری‌ها را نه به‌عنوان پناهندگان رسمی بلکه به‌عنوان مهمان طبقه‌بندی می‌کند. این وضعیت منجر به به حاشیه‌راندن آن‌ها شده و بازتاب‌دهنده روند گسترده‌تری از مهمان‌نوازی مشروط است که به نوسانات سیاسی و اقتصادی وابسته است.

این مهمان‌نوازی مشروط را می‌توان از دریچه اندیشه‌های ژاک دریدا درباره پیچیدگی‌های استقبال از «دیگری» بهتر درک کرد. دریدا تأکید می‌کند که مهمان‌نوازی واقعی مستلزم پذیرش بی‌قید و شرط است؛ با این حال در ترکیه هنجارهای اجتماعی و ساختارهای قدرت، شرایط این پذیرش را تعیین می‌کنند. طبقه‌بندی سوری‌ها به‌عنوان «مهمان» و نه «پناهنده» نشان‌دهنده همین مشروطیت است که حقوق آن‌ها را محدود ساخته و احساس حذف‌شدگی را در جامعه تقویت می‌کند. علاوه بر این، نقش رسانه‌ها در شکل‌دهی به ادراکات عمومی را نمی‌توان نادیده گرفت؛ چرا که روایت‌های مسلط اغلب نتوانسته‌اند پیچیدگی‌های تجربه پناهندگی را بازتاب دهند و همین امر به انگ‌زنی و طرد

اجتماعی منجر شده است. درهم‌تنیدگی فشارهای اجتماعی- اقتصادی و بازنمایی‌های رسانه‌ای، فضایی آکنده از بیگانه‌هراسی ایجاد کرده که آسیب‌پذیری آوارگان را تشدید کرده و تنش‌هایی در جامعه میزبان به وجود آورده است. در حالی که ترکیه نقش خود را به عنوان یکی از میزبانان اصلی آوارگان دنبال می‌کند، ضروری است رویکردی فراگیرتر و مبتنی بر حقوق در پیش گیرد. چنین رویکردی باید ادغام واقعی را برای آوارگان و جامعه میزبان فراهم آورد. این ادغام باید از سطح مدارا فراتر رفته و به درکی عمیق‌تر از انسانیت مشترک و احترام متقابل منجر شود.

تعارض منافع

هیچگونه تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

ORCID

Raheleh Chatrsefid

<https://orcid.org/0000-0002-6639-9339>

Amir Mohammad

Haji-Yosefi

<https://orcid.org/0000-0001-8795-5018>

منابع

- رشیدیان، عبدالکریم، (۱۴۰۳)، *درید/ در متن*، تهران: نشر نی.
- گریفیتس، مارتین و دیگران، (۱۳۹۸)، *پنجاه متفکر بزرگ روابط بین‌الملل*، ترجمه علیرضا طیب، تهران: نشر نی.
- موسوی شفائی، سید مسعود، زمردی، زهرا، (۱۳۹۶)، «ژئوپلیتیک گاز و مداخله ترکیه در سوریه»، *فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست*، سال ۶، شماره ۲۲.

References

- Abdelaty, L, (2021), "Refugees and Guesthood in Türkiye", *Journal of Refugee Studies*, Vol. 34, No. 3, 2827-2848. [https:// doi. org/ 10.1093/jrs/fez097](https://doi.org/10.1093/jrs/fez097).

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], “Syrian Guests in Turkey”, Republic of Türkiye, Available at: [https:// www. afad. gov. tr/kurumlar/afad.gov.tr/17961/xfiles/syrian-guests_1_pdf](https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17961/xfiles/syrian-guests_1_pdf).
- Alkan, H, (2021), “The Gift of Hospitality and the (Un) Welcoming of Syrian Migrants in Türkiye”, *American Ethnologist*, Vol. 48, No. 2, 180-191. <https://doi.org/10.1111/amet.13012>.
- Al-Khalidi, Suleiman, (2024), Butler, Turkey Closes Syria Border After Violence Flares in Both Countries, Retrieved from: [https:// www. reuters. com/ world/ middle- east/ turkey- closes- syria- border-after-violence-flares-both-countries-2024-07-02](https://www.reuters.com/world/middle-east/turkey-closes-syria-border-after-violence-flares-both-countries-2024-07-02).
- Arendt, H, (2017), “We Refugees”, In Lambert H. (Ed.), *International Refugee Law*, London: Routledge.
- Babül, E. M, (2024), “Compulsory Guesthood, Social Cohesion, and the Politics of Hospitality in Türkiye”, *Journal of the Royal Anthropological Institute*, Vol. 30, No. 2, [https:// doi. org/ 10.1111/1467-9655.14063](https://doi.org/10.1111/1467-9655.14063).
- Bélanger, D & Saracoglu, C, (2020), “The Governance of Syrian Refugees in Turkey: The State-Capital Nexus and Its Discontents”, *Mediterranean Politics*, Vol. 25, No. 4, [https:// doi. org/ 10.1080/13629395.2018.1549785](https://doi.org/10.1080/13629395.2018.1549785).
- Bleiker, R., Campbell, D & Hutchison, E, (2014), “Visual Cultures of Inhospitability”, *Peace Review*, Vol. 26, No. 2, [https:// doi. org/ 10.1080/10402659.2014.906884](https://doi.org/10.1080/10402659.2014.906884).
- Boothroyd, D, (2013), *Ethical Subjects In Contemporary Culture*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Boudou, B, (2012), “A Political Anthropology of Hospitality”, *Revue Du Mauss*, Vol. 40, No. 2.

- Candea, M & Da Col, G, (2012), "The Return to Hospitality", *Journal of the Royal Anthropological Institute*, Vol.18, S1-S19. [https:// doi. org/10.1111/j.1467-9655. 2012, 01757.x ?urlappend= %3Futm_ source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle](https://doi.org/10.1111/j.1467-9655.2012.01757.x?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle).
- Chatty, D, (2017), "The Duty to be Generous (Karam): Alternatives to Rights-Based Asylum in the Middle East", *Journal of the British Academy*, 5, No. 25, [https:// doi. org/ 10. 5871/ jba/ 005.177](https://doi.org/10.5871/jba/005.177).
- Crawley, H & Skleparis, D, (2018), "Refugees, Migrants, Neither, Both: Categorical Fetishism and the Politics of Bounding in Europe's 'Migration Crisis'", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 44, No. 1, <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1348224>.
- Çelik, Ç & White, H, (2022), "Forced Migration and Protection: Türkiye's Domestic Responses to the Syrian Refugees", *European Review*, Vol. 30, No. 3, [https:// doi. org/ 10. 1017/ S1062798721000028](https://doi.org/10.1017/S1062798721000028).
- Dağtaş, S, (2017), "Whose Misafirs? Negotiating Difference Along The Turkish-Syrian Border", *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 49, No. 4, [https:// doi. org/ 10. 1017/ S0020743817000642](https://doi.org/10.1017/S0020743817000642).
- Dalay, Galip, Turkey Has Emerged as a Winner in Syria But Must Now Use Its Influence to Help Build Peace, Retrieved from: [https:// www. chathamhouse. org/ 2024/12/ turkey- has- emerged- winner- syria-must- now-use-its-influence-help-build-peace](https://www.chathamhouse.org/2024/12/turkey-has-emerged-winner-syria-must-now-use-its-influence-help-build-peace), october 2, 2025.
- Demirci, M & Kırdar, M. G, (2023), "The Labor Market Integration of Syrian Refugees in Türkiye", *World Development*, Vol. 162, <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2022.106138>.
- Derrida, J & Dufourmantelle, A, (2000), *Of Hospitality*, Stanford: Stanford University Press.
- Derrida, J, (2000), "Hospitality", Angelaki: *Journal of the Theoretical Humanities*, Vol. 5, No. 3.

- Derrida, J, (2003), *On Cosmopolitanism and Forgiveness*, London: Routledge.
- Dikeç, M., Clark, N & Barnett, C, (2009), “Extending Hospitality: Giving Space, Taking Time”, *Paragraph*, Vol. 32, No. 1, [https:// doi. org/ 10.3366/E0264833409000376](https://doi.org/10.3366/E0264833409000376).
- Dinçer, O., V. Federici, E. Ferris, S. Karaca, K. Kirişci, and E. Çarmıklı, (2013), *Turkey and Syrian Refugees: The Limits of Hospitality*. Washington, DC: Brookings Institution.
- Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD), Syrian Guests in Turkey, Retrieved from: [https:// www. afad. gov. tr/ kurumlar/afad. gov. tr/ 25331/ xfiles/13b-Suriyeli_ Misafirlerimiz_ Kardes_ Topraklarinda_2016_Ingilizce](https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25331/xfiles/13b-Suriyeli_Misafirlerimiz_Kardes_Topraklarinda_2016_Ingilizce), october 25, 2025.
- Erdoğan, M. M., Kirişci, K & Uysal, G, (2021), “Improving Syrian Refugee Inclusion in the Turkish Economy: How Can the International Community Help?”, (Research report). World Refugee and Migration Council. Available at: [https://wrmcouncil.org/publications/research-paper/improving-syrian-refugee-inclusion-%E2%80%A8in-the-turkish-economy-how-can-the-international-community-help/\(open in a new window\)](https://wrmcouncil.org/publications/research-paper/improving-syrian-refugee-inclusion-%E2%80%A8in-the-turkish-economy-how-can-the-international-community-help/(open%20in%20a%20new%20window)).
- European Commission, EU-Turkey Agreement: Questions and Answers, Retrievd from: [https:// www. europarl. europa. eu/ meetdocs/ 2014_ 2019/ documents/ d-br/ dv/ eu_ turkey_ agreement_ /eu_ turkey_ agreement_ en pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/d-br/dv/eu_turkey_agreement/_eu_turkey_agreement_en.pdf).
- European Coouncil, Eu-Turkey Statement, Retrieved from: [https:// www. consilium. europa. eu/ en/ press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/).
- Ertorer, S. E, (2021), “Asylum Regimes and Refugee Experiences of Precarity: The Case of Syrian Refugees in Türkiye”, *Journal of Refugee Studies*, Vol. 34, No. 3, [https:// doi. org/ 10. 1093/jrs/feaa089](https://doi.org/10.1093/jrs/feaa089).

- Fatehi, E, (2025), "From Fear to Compassion: Dual Populisms and Syria's Displaced in Turkey's 2023 Elections", *Journal of Intercultural Studies*, [https:// doi. org/ 10. 1080/ 07256868. 2025.2556397](https://doi.org/10.1080/07256868.2025.2556397).
- Griffiths, M., O'Callaghan, T & Roach, S. C, (2008), *International Relations: The Key Concepts*, London: Routledge.
- Grossman, J, (2019), "Toward a Definition of Diaspora", *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 42, No. 8, [https:// doi. org/ 10. 1080/ 01419870.2018.1550261](https://doi.org/10.1080/01419870.2018.1550261).
- Güler, A, (2020), "Turkey's Geographical Limitation: The Legal Implications of an Eventual Lifting", *International Migration*, Vol. 58, No. 5, <https://doi.org/10.1111/imig.12683>.
- Harney, N. D & Boccagni, P, (2023), "Calibrating Home, Hospitality and Reciprocity in Migration", *Anthropological Theory*, Vol. 23, No. 3, [https:// doi. org/ 10. 1177/ 14634996221118140](https://doi.org/10.1177/14634996221118140).
- Human Rights Watch, Turkey: Open Border to Displaced Syrians Shelled by Government, Retrieved from: [https:// www. hrw. org/ news/ 2016/04/21/turkey-open-border-displaced-syrians-shelled-government](https://www.hrw.org/news/2016/04/21/turkey-open-border-displaced-syrians-shelled-government).
- Hurriyetdailynews, "Turkey Extends Security Wall Along Iran Border: Interior Minister", Retrieved from: [https:// www. hurriyetdailynews. com/ amp/ turkey- extends- security- wall- along- iran-border-interior- minister-167897](https://www.hurriyetdailynews.com/amp/turkey-extends-security-wall-along-iran-border-interior-minister-167897), September 15 2021.
- İçduygu, A, (2015), "Syrian Refugees in Türkiye: the Long Road Ahead", Transatlantic council on migration. Transatlantic council on migration, migration policy institute. Brussels. Available at <http://www.migrationpolicy.org/research/syrian-refugeesturkey-long-road-ahead>.
- Ineli-Ciger, M, (2018), *Temporary Protection In Law and Practice*, Leiden: Brill Nijhoff.

- Kant, Immanuel, (2006), *Toward Perpetual Peace: A Philosophical Sketch. In Toward Perpetual Peace and Other Writings on Politics, Peace, and History*, ed. Kleingeld, Pauline. Trans. Colclasure, David L.. New Haven, CT: Yale University Press.
- Karakas, B., Toksabai, E., Hayatsever, H & Gebeily, M, Türkiye's Erdogan Faces Struggle to Meet Syrian Refugee Promise. Reuters, Retrieved from: <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-erdogan-faces-struggle-meet-syrian-refugee-promise-2023-05-31/>.
- Kaya, A, (2023), The World's Leading Refugee Host: Türkiye Has a Complex Migration History, Retrieved from: [https:// www.migrationpolicy.org/article/turkey-migration-history](https://www.migrationpolicy.org/article/turkey-migration-history), November 1, 2023.
- Kearney, R, (1999), "Aliens and Others: between Girard and Derrida", *Journal for Cultural Research* 3, No. 3, [https:// doi. org/ 10.1080/ 14797589909367166](https://doi.org/10.1080/14797589909367166).
- Kirişci, K, (2014), *Syrian Refugees and Türkiye's Challenges: Going Beyond Hospitality*, Washington, Dc: Brookings.
- Levinas, E, (1979), *Totality and Infinity: An Essay on Exteriority*, The Hague/Boston/Hingham, MA: Nijhoff.
- Makris, S, (2018), "Emmanuel Levinas on Hospitality: Ethical and Political Aspects", *International Journal of Theology, Philosophy and Science*, Vol. 2, No. 2, [https:// doi. org/ 10.26520/ ijtps. 2018.2.2.79-96](https://doi.org/10.26520/ijtps.2018.2.2.79-96).
- Mencütek, Z. Ş., Aras, N. E. G & Coşkun, B. B, (2020), "Turkey's Response to Syrian Mass Migration: a Neoclassical Realist Analysis", *Uluslararası İlişkiler*, Vol 17, No 68, [https:// dx. doi. org/ 10.33458/uidergisi.856928](https://dx.doi.org/10.33458/uidergisi.856928).
- Minister of Interior Directorate General of Migration Management (Dgmm), (2014), Law on Foreigners and International Protection, <https://www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuatmetin/1.5.6458.Pdf>.

- Ministry of Interior – Directorate General of Migration Management, Temporary Protection in Law on Foreigners and International Protection, Retrieved from: [https:// en. goc. gov. tr/ temporary-protection-in-law-on-foreigners-and-international-protection](https://en.goc.gov.tr/temporary-protection-in-law-on-foreigners-and-international-protection).
- Nantermoz, O, (2020), “International Refugee Protection and the Primary Institutions of International Society”, *Review of International Studies*, Vol. 46, No. 2, [https:// doi. org/ 10. 1017/ S0260210520000029](https://doi.org/10.1017/S0260210520000029).
- Nikunen, K, (2016), “Hopes of Hospitality: Media, Refugee Crisis and the Politics of a Place”, *International Journal of Cultural Studies*, Vol. 19, No. 2, <https://doi.org/10.1177/1367877914530314>.
- O'gorman, K. D, (2006), “Jacques Derrida's Philosophy of Hospitality”, *Hospitality Review*, Vol. 8, No. 4.
- Özdemir, E, (2016), “Türk dış politikası açısından bir kriz örneği: I. Körfez Savaşı ve Türkiye'ye gelen Iraklı Kürt sığınmacılar (1991)”, *Bölgesel Çalışmalar*, Vol. 1, No. 1.
- Özden, Ş, (2013), “Syrian Refugees in Turkey”, (MPC Research Report No. 2013/05), *Migration Policy Centre*, European University Institute, [https:// hdl. handle. net/ 1814/ 29455](https://hdl.handle.net/1814/29455).
- Ozer, Y, (2024), “Syrian ‘Brokers of Care’and Lived Citizenship in Istanbul”, *Citizenship Studies*, Vol. 28, No. 6, [https:// doi. org/ 10.1080/ 13621025.2024.2317046](https://doi.org/10.1080/13621025.2024.2317046).
- Öztürk, O & Demirkol, A, (2024), “Exploring the Non-Refoulement Principle in the ECtHR Jurisprudence: Syrians Under Temporary Protection in Türkiye as a Case Study”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol. 14, No. 1, [https:// doi. org/ 10. 32957/ hacettepehdf. 1406406](https://doi.org/10.32957/hacettepehdf.1406406).

- Padda, J, (2016), Syrian Refugees in Türkiye: Challenges to and Opportunities for Longer-Term, Workshop summary, Retrieved from: <http://podem.org.tr/en/researches/syrian-refugees-in-turkey>.
- Papastergiadis, N, (2013), *Hospitality and the Zombification of the Other*, In T. Claviez (Ed.), *The Conditions of Hospitality: Ethics, Politics, and Aesthetics on the Threshold of the Possible* (pp. 145–167), Fordham University Press.
- Pitt-Rivers, J, (2012), “The Law of Hospitality”, *Hau: Journal of Ethnographic Theory*, Vol. 2, No. 1, <https://doi.org/10.14318/hau2.1.022>.
- Presidency of Migration Management, (N.D.), Temporary Protection in Law on Foreigners and International Protection, Retrieved from <https://En.Goc.Gov.Tr/Temporary-Protection-In-Law-On-Foreigners-And-International-Protection>.
- Republic of Turkey, Official Gazette, (2014), Temporary Protection Regulation (Geçici Koruma Yönetmeliği), No. 29153, 22 October 2014. Ankara.
- Rottmann, S. B & Nimer, M, (2021), “We Always Open Our Doors for Visitors’—Hospitality as Homemaking Strategy for Refugee Women in Istanbul”, *Migration Studies*, Vol. 9, No. 3, <https://dx.doi.org/10.1093/migration/mnab005>.
- Secen, S, (2022), “Self-Representation of Syrian Refugees in the Media in Türkiye and Germany”, *Forced Migration Review*, Issue 70, <https://doi.org/10.1080/14683849.2024.2310850>.
- Schiff, J. L, (2018), “Welcoming Refugees: Mindful Citizenship and The Political Responsibility Of Hospitality”, *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, Vol. 43, No. 3, <https://dx.doi.org/10.1086/695305>.

- Support to Life, Syrian Refugees in Turkey (Situation Report), Retrieved from: [http:// reliefweb. int/ sites/ reliefweb. int/ files/ resources/ Syrian%20Refugees%20in%20Turkey%20December%20%20January%20Situation%20Report.pdf](http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Syrian%20Refugees%20in%20Turkey%20December%20%20January%20Situation%20Report.pdf).
- Swinnen, L, (2023), “The Syrian Civil War: A Never-ending Story?” *IFF Working Paper Online*, No. 33. [https:// doi. org/ 10. 51363/ unifr.diff.2022.33](https://doi.org/10.51363/unifr.diff.2022.33).
- Tunca, H. Ö, (2022), “The Security Perceptions of Turkish Society Towards Syrian Refugees”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Vol. 18, No. 41, <https://doi.org/10.17752/guvenlikstrjtj.1067673>.
- Turner, L, (2023), “Who Is a Refugee In Jordan? Hierarchies and Exclusions in the Refugee Recognition Regime”, *Journal of Refugee Studies*, Vol. 36, No. 4, [https:// doi. org/ 10.1093/jrs/fead083](https://doi.org/10.1093/jrs/fead083).
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Mid-year trends 2023, Retrieved from: [https:// www. unhcr. org/ sites/ default/files/2023-10/Mid-year-trends-2023.pdf](https://www.unhcr.org/sites/default/files/2023-10/Mid-year-trends-2023.pdf).
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), What is a Refugee?, Retrieved September 30, 2025, from: [https:// www. Unhcr.Org/What-Is-A-Refugee](https://www.Unhcr.Org/What-Is-A-Refugee).
- Valenta, M., Jakobsen, J., Župarić-Iljić, D & Halilovich, H, (2020), “Syrian Refugee Migration, Transitions in Migrant Statuses and Future Scenarios of Syrian Mobility”, *Refugee Survey Quarterly*, Vol. 39, No. 2.

In Persian

- Griffiths, M et al., (2019), *Fifty Key Thinkers in International Relations*, Translated by Alireza Tayyeb, Tehran: Ney. [In Persian]

- Mousavi-Shafaie, Seyed Masoud, zomorodi, Zahra, (2017), "The Geopolitics of Gas and Turkey's Intervention in Syria", *Political Strategic Studies*, Vol. 22, No. 6, <https://doi.org/10.22054/qps.2017.13196.1377>. [In Persian]
- Rashidian, Abdolkarim, (2024), *Derrida in Text*, Tehran: Ney. [In Persian]

استناد به این مقاله: چترسفید، راحله و حاجی یوسفی، امیرمحمد، (۱۴۰۵)، «سیاست ترکیه در قبال آوارگان سوری: بازاندیشی مفهوم پناهندگی و مهمان‌نوازی»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، دوره ۲۸، شماره ۵۶، ۲۴۱-۲۸۲.

Doi: 10.22054/QPSS.2026.89916.3717

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License